

Over het ontstaan van de HBO-V en de Academie voor Gezondheidszorg in Groningen

Woord vooraf

Er is in deze brochure geprobeerd het verhaal van het ontstaan van de Academie voor Gezondheidszorg, en met name van de HBO-V te vertellen en zo te bewaren voor volgende generaties. Onderstaande tekst is voor een belangrijk deel ontleend aan het artikel “Het ontstaan van de AGNN persoonlijk gezien“ geschreven door Bia Huizenga, die vanaf het begin nauw betrokken was bij de plannen voor de HBO-V. In de tekst wordt verwezen naar bijlagen waarin zich veel verdere informatie bevindt. Het zijn documenten en knipsels uit persoonlijke archieven die het verhaal meer inhoud kunnen geven. Ook de foto's zijn afkomstig uit persoonlijke fotoboeken.

Ter inleiding

De oprichting de Stichting Academie voor Gezondheidszorg Noord-Nederland (AGNN) heeft heel wat jaren in beslag genomen. Van de eerste ideeën erover tot de start ruim was dat ruim 10 jaar. Als je terugkijkt zou je kunnen zeggen dat de Academie voor Gezondheidszorg in Groningen als het ware op een natuurlijke manier voortvloeide uit de Academie voor Sociale en Culturele Arbeid waar de afdelingen Kader – en Docentenopleidingen (KDO) en Maatschappelijke Gezondheidszorg (MGZ) geleidelijk aan een grote groei en ontwikkeling doormaakten. Van meet af aan werd besloten dat de start van de HBO-V ook het vertrek van deze afdelingen naar een nieuwe eigen Academie voor Gezondheidszorg zou betekenen.

1.De voorfase 1966-1969, groei en ontwikkeling van de gezondheidszorgopleidingen

De Groninger School voor Maatschappelijk Werk in Groningen ontstond in 1943 onder leiding van mevrouw Marie Kamphuis als dependance van de CICSA in Amsterdam. Mevrouw Marie Kamphuis heeft een grote invloed gehad op de ontwikkeling van de school. De school heeft sterk bijgedragen aan de professionalisering van de verschillende beroepen waarvoor werd opgeleid zoals het maatschappelijk werk, het cultureel werk, het personeelswerk, en het inrichtingswerk. De school kreeg onder haar leiding internationale bekendheid.

Mevrouw Marie Kamphuis (links), de heer H. Vonhoff (midden), Commissaris van de Koningin in Groningen en mevrouw Bia Huizenga (rechts) bij de uitreiking van het boek over de historie van de Rijkshogeschool Groningen in 1991.

Maar ook de wijkverpleging, die al in 1943 werd ondergebracht in de Groninger School voor Maatschappelijk Werk, maakte daar een intensieve ontwikkeling door onder de inspirerende leiding van mevrouw Jo Tonckens-Harders. Zij werd cursusleidster, zoals dat toen heette, en zou dat tot 1968 zijn. In 1950 startte zij ook een stafopleiding voor leidinggevendenden in de ziekenhuizen en later in 1955 werd een éénjarige docentenopleiding als vervolg op de stafopleiding toegevoegd.

In 1966 werd mevrouw Bia Huizenga benoemd, bij de Academie voor Sociale en Culturele Arbeid (ASCA) zoals de school later zou heten. Het ziekenhuis van de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam was begonnen met een geheel nieuwe in service opleiding die beoogde het verpleegkundig beroep op een hoger plan te onderwijzen. Deze opleiding kreeg veel bekendheid in het land in die tijd. En verpleegkundigen opgeleid aan het VU ziekenhuis waren gewild. Dat was een soort begin van een verandering in de opleidingen tot verpleegkundige. Al snel na haar komst werd de cursusleiding van de Staf- en Docentenopleiding aan mevrouw Bia Huizenga overgedragen. Ze was daarmee als 23-jarige een jonkie tussen alle vergrijsde hoofdzusters en in toenemende mate ook hoofdbroeders. De belangstelling binnen de ziekenhuizen voor zowel de stafopleiding als de docentopleiding was groot. Het aantal groepen per jaar groeide. De eisen gesteld aan de functie van leidinggevende of docent namen toe. De leemten in de vooropleiding van de leidinggevendenden en de docenten werden steeds duidelijker. De Staf- en Docentenopleidingen (later Kader- en Docentenopleidingen) probeerde die gaten te vullen, maar dat bleek maar in beperkte mate mogelijk. Soms was de genoten vooropleiding niet toereikend. Het werkzaam zijn binnen een opleiding waar o.a. maatschappelijk werkers op HBO nivo werden opgeleid gaf een vruchtbare bodem voor de gedachte aan een dergelijke opleiding voor verpleegkundigen. Dat idee sloot ook aan het streven naar meer professionaliteit en verbetering van de beroepsuitoefening door middel van een goede opleiding binnen de Academie voor Sociale en Culturele Arbeid.

Mevrouw Jo Tonckens-Harders bij de uitreiking van het boek over de historie van de Rijkshogeschool Groningen in 1991.

2. De voorbereidingen 1969-1973, turbulente ontwikkelingen binnen het beroep van verpleegkundigen en binnen de school

Grote groei Kader- en Docentenopleidingen

Er vond in de tweede helft van de zestiger jaren van de vorige eeuw een stormachtige groei en ontwikkeling van de Kader en Docentenopleidingen plaats en onder leiding van mevrouw Bia Huizenga. Er was nog veel te verbeteren. De opleiding tot docent verpleegkunde ontwikkelde zich snel. De docentenopleiding werd een tweejarige part-time opleiding die men nu kon volgen zonder eerst de kaderopleiding te hebben gevolgd. En er kwam daarna in het begin van de zeventiger jaren ook een éénjarige full time docentenopleiding. De contacten met het veld van de intramurale gezondheidszorg waren goed en inspirerend. Bij de diplomering van de cursisten kwamen veel directieleden en deze diplomering werd altijd zo georganiseerd dat er iets op te steken viel. Er werden daarom interessante sprekers uitgenodigd die een actueel thema behandelden. Daarmee moest het gesprek op gang blijven over steeds nieuwe onderwerpen zo vond mevrouw Jo Tonckens-Harders. Deze traditie werd door mevrouw Bia Huizenga met overtuiging voortgezet. Het waren altijd gezellige, maar ook vruchtbare ontmoetingen tussen de ASCA en het veld van de intramurale gezondheidszorg. Maar het vroeg veel van de organisatie binnen de school. De belangstelling was meestal groot en het hele gymlokaal stroomde dan vol. Gelukkig was er mevrouw Slotemaker de Bruïne die daar een helpende hand bij bood en vanuit de ASCA alles altijd precies samen met de cursusleiding regelde en organiseerde.

Mevrouw Wil Slotemaker de Bruïne bij de uitreiking van het boek over de historie van de Rijkshogeschool Groningen in 1991.

En naarmate de jaren verstreken kwamen er steeds betere contacten en werd de diplomering van al deze cursisten ook steeds opnieuw bijna een reünie van mensen die eerder bij de ASCA waren opgeleid en inmiddels nieuwe, hogere functies bekleedden. Zo ontstond heel natuurlijk een nauwe band tussen de ASCA en de leidinggevenden en docenten in de instellingen voor intramurale gezondheidszorg in het noorden van het land. Dat zou later goed van pas komen bij de plannen voor de HBO-V.

Ontstaan afdeling Kader- en Docentopleidingen binnen de ASCA

De Kader- en Docentenopleidingen werden aan het eind van de zestiger jaren van de vorige eeuw ondergebracht in een heuse afdeling binnen de ASCA evenals de opleidingen in de Maatschappelijke Gezondheidszorg. En mevrouw Bia Huizenga werd coördinator van de Kader- en Docentenopleidingen, een uitdagende functie met veel mogelijkheden om iets nieuws tot stand te brengen. Vakken als organisatiekunde en gespreksvoering deden hun intrede in de Kaderopleiding. Evenals de supervisie die met hulp van de docenten vanuit de afdeling Maatschappelijk werk werd ingevoerd. De Kader- en Docentenopleidingen hebben veel invloed ondergaan van andere afdelingen binnen de ASCA. Met name van docenten uit de afdeling Maatschappelijk Werk en het Personeelswerk zoals respectievelijk mevrouw Anneke ten Kate en de heer Jaap Lamminga, kreeg de kersverse afdeling Kader- en Docentenopleidingen veel medewerking. En ook onderwijskunde tooide inmiddels de lessentabel van de docentenopleiding. Ook daar werd supervisie ontwikkeld en ingevoerd. De gedragswetenschappen drukten in toenemende mate hun stempel op deze opleidingen. De docenten waren voor een groot deel jonge gedragswetenschappers (in plaats van artsen uit het ziekenhuis) die de nieuwe vakken met verve uitdroegen en daarmee ook een overgang markeerden naar een nieuwe tijd. Mevrouw Bia Huizenga was één van de eerste gedragswetenschappers die de functie van cursusleidster Staf- en Docentenopleidingen bekleedde in het land, maar zij voelde zich thuis in het gezelschap van gedreven verpleegkundigen, die zich sterk maakten voor een betere beroepsuitoefening door de eigen beroepsgroep. En daar hoorde een gedegen opleiding en een goede positie binnen de gezondheidszorg bij. De landelijke bijeenkomsten verbonden een aantal mensen die binnen het verpleegkundig beroep voorop liepen. Groningen sloot zich daar van harte bij aan.

3. De HBO-V in zicht (1973-1976)

Landelijke ontwikkelingen

Er kwamen allerlei boeiende initiatieven op landelijk niveau. Er was ruimte om binnen de ASCA nieuwe plannen verder uit te werken te midden van grote turbulentie wat betreft het verpleegkundig beroep in het land. Het idee voor een Hogere Beroepsopleiding voor Verpleegkundigen (HBO-V) in Groningen werd concreter en kwam dichterbij. Er kwam in het begin van de zeventiger jaren een beweging op gang die er toe leidde dat er opleidingen voor verpleegkundigen ontstonden op zowel MBO als HBO niveau. Ook werd er gewerkt aan een opleiding op academisch niveau. Er werden grote en hevige discussies over gevoerd vooral over de vraag hoe al die verpleegkundigen moesten heten en wie wat zou mogen gaan doen.

In Leusden en Nijmegen werd in 1972 gestart met een Hogere Beroepsopleiding voor Verpleegkundigen. Zij waren de voortrekkers en de eersten in het land. Daarna zouden Sittard en Voorburg volgen en het was het plan om daarna in Groningen te starten. De komst van de HBO-V zou een heel nieuwe periode inluiden waarbij geleidelijk aan de in service opleidingen zouden verdwijnen en de dagopleidingen voor verpleegkundigen deze plaats zouden innemen. Ook opleidingen op MBO niveau ontstonden in diezelfde tijd.

Inmiddels was ook de Vereniging Bevordering Belangen Gezondheidszorgonderwijs (VBBG) opgericht. Dat betekende behalve het feit dat zo de krachten gebundeld konden worden, ook een ontmoetingspunt voor allen die het verpleegkundig onderwijs op een nieuwe leest wilden schoeien. De vereniging was verdeeld in secties en in de sectie HBO-V mochten ook mensen deelnemen die bezig waren met de voorbereiding van de HBO-V en een aanvraag hadden gedaan. De HBO-V Groningen (in oprichting) heeft, vrijwel vanaf het begin actief deelgenomen aan dit overleg en heeft sterk kunnen profiteren van de ervaringen die inmiddels opgedaan waren. De ASCA was ook betrokken bij een ander initiatief, namelijk het tot stand komen van een universitaire opleiding voor verpleegkundigen. Ook dat leidde tot veel contacten met o.a. de Hogere School voor Verpleegkunde in Leusden, waar mevrouw Kitty Verbeek directeur was en een leidende rol had in het op een hoger plan brengen van het verpleegkundig beroep en de opleiding tot verpleegkundige/verplegingswetenschapper. Het was de school waar later de heer Jacques Schook vandaan zou komen om directeur van de Academie voor Gezondheidszorg in Groningen te worden.

Mevrouw Kitty Verbeek, directeur School voor Verpleegkundigen in Leusden, bij haar afscheid in 1984 in gesprek met mevrouw Bets Bilgen, voormalig directrice van het Academisch Ziekenhuis in Groningen en voormalig lid van het Curatorium van de Kader- en Docentenopleidingen aan de ASCA in Groningen.

Het ontstaan van de werkgroep HBO-V en het (voorlopig) bestuur

Het was in het begin van de jaren zeventig toen het plan voor een hogere beroepsopleiding voor verpleegkundigen voor Noord Nederland concreet verder werd uitgewerkt binnen de ASCA. Toen in Leusden en Nijmegen de eerste HBO-V 's startten in 1972 kwam ook Groningen snel verder in actie. Inmiddels had de heer Jan Hornstra mevrouw Marie Kamphuis opgevolgd als directeur. Ook hij zette zich meteen achter het idee van een HBO-V en het voorbereiden van een nieuwe Academie voor Gezondheidszorg. De ASCA werkte actief aan alle bestuurlijke voorbereidingen zoals het vormen van een werkgroep HBO-V (zie bijlage 1), later een voorlopig bestuur (zie bijlage 2) en een bestuur (zie bijlage 3) en het doen van een aanvraag voor het plan van scholen en andere formele contacten met het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Het was niet moeilijk een werkgroep HBO-V te formeren. Al gauw werd een aantal mensen bereid gevonden mee te doen. Veel werk werd verricht door Mw. M. Locker de Bruijne (Verpleegkundig Directeur Academisch Ziekenhuis Groningen), de Heer A.M.L. Baas (Directeur Provinciale Vereniging "Het Groene Kruis" Groningen en de Heer P.J. Veldhuizen Directeur Algemene Zaken Psychiatrisch Ziekenhuis "Licht en Kracht" in Assen. Er werd door de ASCA actief contact gezocht met het veld van de gezondheidszorg om draagvlak te creëren voor het idee van een HBO-V. En dat idee werd niet meteen omarmd door het veld van de gezondheidszorg. Daar moest hard aan gewerkt worden. Er waren door de aanwezigheid van de Kader- en Docentenopleidingen en de Opleidingen tot verpleegkundige in de Maatschappelijke Gezondheidszorg al vele contacten met dit werkveld. Mw. M. Locker de Bruyne was in die tijd voorzitter van het curatorium van de Kader- en Docentenopleidingen tevens Verpleegkundig Directeur van het Academisch Ziekenhuis. Zij was een warm voorstandster van de Hogere Beroepsopleiding voor Verpleegkundigen. Het Academisch Ziekenhuis liep in het noorden van het land voorop wat betreft het afbouwen van de eigen in-service opleiding ten gunste van de instroom van HBO-V 'ers en MBO-V 'ers. Daar waren van meet af aan de stagiaires van de HBO-V en MBO-V van harte welkom en werd er een goede begeleiding voor deze studenten opgezet. De andere instellingen volgden geleidelijk aan, soms schoorvoetend.

De coördinatie van alle activiteiten

Mevrouw Bia Huizenga coördineerde de activiteiten voor het tot stand komen van de HBO-V binnen de school, ondersteunde de bestuurlijke werkzaamheden en verzorgde de landelijke contacten voor de HBO-V in oprichting. De school werd opgenomen op het voorlopig plan van scholen 1975-1976-1977. De werkgroep (en later het voorlopig bestuur) werkten toe naar een start in 1977. Er ging voor alle betrokkenen veel (vrije) tijd in zitten. Er was een nauw contact tussen de ASCA en de het voorlopig bestuur. Samen met Mw. Locker de Bruijne en anderen werden activiteiten ontwikkeld om het veld van de gezondheidszorg mee te krijgen in de plannen voor de HBO-V en de nieuwe opleiding HBO-V te verzekeren van toekomstige medewerking. Het was van essentieel belang aansluiting te vinden bij de instellingen voor intra- en extramurale gezondheidszorg in het noorden van het land. Vooral ook met het oog op stages die daar vanuit de school zouden moeten plaats vinden. Het was de kunst de instellingen ervan te overtuigen dat die HBO-V in Groningen een goede zaak was. Alle gelegenheden werden daarom aangegrepen om de HBO-V te promoten, zoals bijvoorbeeld de jaarlijkse diploma-uitreikingen bij de ASCA, het overleg over de opleidingen met vertegenwoordigers van de ziekenhuizen en de verpleeghuizen of tijdens symposia in het Academisch Ziekenhuis. Het heeft wat voeten in de aarde gehad, maar geleidelijk aan kwam er steeds meer support vanuit het veld van de gezondheidszorg. Een aantal jaren later zouden ziekenhuizen hun eigen opleidingen gaan afbouwen of zelfs sluiten (zie bijlage A).

De democratisering

De democratisering had inmiddels ook zijn intrede gedaan in de ASCA, een ontwikkeling die destijds niet geheel aansloot bij de afdelingen Gezondheidszorg binnen de school. Vooral de extremen daarin werden niet gewaardeerd. Veel dingen die vroeger vanzelf gingen en vanzelfsprekend waren, werden nu complex vooral ook door het vele overleg dat gevoerd moest worden. De sfeer werd geheel anders en alles leek onordelijk geworden. Het was een groot verschil met het saamhorigheidsgevoel dat leefde binnen de ASCA in het begin van de jaren zestig. De afdelingen Kader- en Docentenopleidingen en Maatschappelijk Gezondheidszorg werden een vreemde eend in de bijt op de ASCA en gelukkig deed zich de gelegenheid voor om zich ruimtelijk af te scheiden. De staf van de afdelingen gezondheidszorg schaamde zich over de chaos en de rommel binnen het gebouw waarin de broeders en zusters, voor de gelegenheid in het goede goed gestoken, moesten worden ontvangen.

Hilgheste

Hilgheste, Verlengde Hereweg 174, Groningen

Begin jaren zeventig namen de afdelingen Gezondheidszorg hun intrek in Hilgheste en de afdeling Personeelswerk kwam in Huize Gelria even verderop. Beide panden waren gelegen aan de Verlengde Hereweg en op loopafstand van elkaar. Docenten van de afdeling Personeelswerk gaven wel lessen op de Kader- en Docentenopleidingen en de staf van de opleidingen gezondheidszorg draaide daar ook menig kopie als het eigen kopieerapparaat defect was. Hilgheste werd het gebouw van waaruit de HBO-V gestalte kreeg en alle voorbereidingen zich voltrokken. Hier vergaderden de werkgroep HBO-V en later het voorlopig bestuur en het bestuur. De daar samen gehuisveste collega's konden al wat wennen aan de gedachte dat ze samen verder zouden gaan. De afdelingen Kader- en Docentenopleidingen en Maatschappelijk Gezondheidszorg bestonden inmiddels uit omvangrijke teams. Uit de twee teams werd een voorlopige staf voor de HBO-V (zie bijlage 4) samengesteld. Mevrouw Bia Huizenga coördineerde deze activiteiten naast haar werkzaamheden voor de Kader- en Docentenopleidingen. Zeer veel steun werd verleend door mevrouw Anneke ten Kate die eerder een Voortgezette Opleiding had opgezet en door de wol geverfd was. Haar ervaring kwam erg van pas. Maar ook de andere collega's zoals mevrouw Joh Dijk, mevrouw Janke van der Hem en mevrouw Nol de Jong stelden hun tijd en aandacht royaal ter beschikking. De samenwerking was plezierig en constructief. Dat zelfde gold later

voor functionarissen uit het veld van de gezondheidszorg die in de verschillende commissies zoals leerplancommissie (zie bijlage 5), stagecommissie (zie bijlage 6) en schoolwerkplancommissie (zie bijlage 7) actief participeerden. Mevrouw Lammie Hadders participeerde in een groot aantal van deze commissies en zou later benoemd worden als staflid HBO-V en richting geven bij het verder invullen van het programma van de HBO-V op verpleegkundig terrein en de opzet van de stages.

De voorbereidingsgroep Academie voor Gezondheidszorg komt bijeen in Hilghesteede. Van links naar rechts: de heer Jan Hornstra, mevrouw Anneke ten Kate en mevrouw Nol de Jong

Binnen Hilghesteede was inmiddels ook een opleiding voor praktijkbegeleid(st)ers gestart onder leiding van mevrouw Joh Dijk. De school wilde gelegenheid bieden ook de stagebegeleid(st)ers in de ziekenhuizen voor te bereiden op hun taak. Daar werd in ruime mate gebruik van gemaakt. Alle betrokkenen leefden toe naar het moment dat de HBO-V in Groningen toegekend en bekostigd zou worden door het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen. Veel overleg was er binnen Hilghesteede om de overgang van de ene school naar de andere school uitvoerig in al zijn facetten te bespreken. Immers iedereen veranderde misschien niet van functie, maar wel van werkgever. Met name de signatuur van de nieuwe school was een punt van gesprek. Er werd aanvankelijk in navolging van de staande praktijk binnen de ASCA gekozen voor een algemene school. Maar dit bleek niet houdbaar. Later werd de oorspronkelijke christelijke signatuur van de ASCA overgenomen maar het betekende wel een heel ander vertrekpunt en een ommezwaai. Een passende invulling van de signatuur was in dit geval geen eenvoudige opgave.

Het jaar van de teleurstelling 1976, de signatuur

Bestuur en medewerkers hadden verwacht in 1977 te kunnen starten met de HBO-V en alles was daar op gericht. Maar er kwam geen bekostiging in 1977 voor de HBO-V in Groningen. Aanvankelijk werd gedacht dat de oorzaak een stevige zuidelijke lobby richting Den Haag was, maar er bleek op zijn minst ook iets anders aan de hand te zijn. "Opleiding hoger beroepsonderwijs verpleegkunde op lange baan, Groningen gepasseerd door "onderwijs", dit was de kop van een artikel in dagblad Trouw van 18 november 1976 over dit onderwerp. (Zie bijlage B). De signatuur was onduidelijk en juist in die jaren was het bijna ongemerkt weer een belangrijker factor geworden, na een lange periode waarin dat niet het geval leek te zijn. Staatssecretaris drs. K.de Jong sprak in het Tehuis in Groningen voor de

Christelijke Boeren- en Tuindersbond en zei "Het christelijk onderwijs en de christelijke maatschappelijke organisaties worden van binnenuit bedreigd, omdat ze er niet in geslaagd zijn een geloofwaardige vertaling te geven van het evangelie" (zie bijlage C). Er kwam een actie om bij leden van de 2^e Kamer aandacht te vragen voor de noordelijke zaak. Er werd een informatiebulletin gemaakt (zie bijlage 8) waarin zorgvuldig de voorbereiding van de school beschreven werd en werd gevraagd om steun om te mogen starten. Misschien niet meer in 1977, dan toch wel in 1978. Ook het verkrijgen van zekerheid daaromtrent was erg belangrijk. Er werden Kamervragen gesteld o.a. door mevrouw Ginjaar-Maas van de VVD (zie bijlage D). Er werd gesproken met de Staatssecretaris van Onderwijs en Wetenschappen, de Heer K. de Jong, die verantwoordelijk was voor het plan van scholen en de toekenning van de bekostiging. Het werd snel duidelijk wat er moest gebeuren: de signatuur moest helder en geloofwaardig zijn. De Protestants Christelijke Besturenraad vroeg ook in bestuurlijke zin om garanties.

4. 1977-1982 de startfase van de HBO-V in Groningen

De start van de HBO-V vond een jaar later plaats dan gehoopt en gepland. Achteraf gezien bleek het extra jaar van voorbereiding toch een geschenk.

1977 het jaar van vreugde, eindelijk starten

1977: Groningen krijgt groen licht voor de start van de HBO-V en dat wordt gevierd op Hilghestede. Van links naar rechts mevrouw Anneke ten Kate, de heer Albert Baas, mevrouw Margreeth Locker de Bruijne, de heer Jan Homstra en mevrouw Bia Huizenga

In 1977 kwam het vreugdevolle bericht dat de HBO-V in Groningen kon starten in 1978. Nu de bekostiging van de HBO-V een feit was kon er snel worden begonnen met het werven van een nieuwe directeur voor de Academie en de eerste stafleden van de HBO-V. Mevrouw Bia Huizenga werd per 1 januari 1978 coördinator van de HBO-V en al gauw deden de eerste verpleegkundige stafleden hun intrede: Mevrouw Lammie Hadders en de heer Harm Jan Schuitema. En ook de andere stafleden volgden successievelijk (zie bijlage 9). De heer Jacques Schook werd directeur van de nieuwe Academie voor Gezondheidszorg en kwam per 1 april 1978. De voorlichting aan de studenten en hun ouders werd gestart in Hilghestede. Ook de middelbare scholen in de noordelijke regio werden bezocht om studenten te werven. Die aanmelding liep vlot. Er zou worden gestart met 100 studenten.

Het werden er 120. Met alle studenten werd een toelatingsgesprek gevoerd om te checken of de HBO-V wel een goede keus zou zijn. Er was al veel voorwerk gedaan door de verschillende commissies, maar het echte werk begon nu. Er werd een opleidingstraject voor de student gemaakt met daarin praktijkstages in de verschillende velden van de gezondheidszorg. Immers deze studenten zouden breed inzetbaar zijn. Er werd gekozen voor een thematische opzet van het onderwijs, en dat was nieuw. De integratie van de verschillende vakken rond een thema was hierbij essentieel en dat vroeg intensief overleg. Er werden vakgroepen gevormd om tot een goede onderlinge afstemming te komen. Dat viel overigens niet altijd mee voor deze groep nieuwe docenten met allemaal verschillende achtergronden. Maar er werd hard gewerkt en de planning kwam op tijd rond.

De eerste stafvergadering in de tuin van Hilghestede, voorjaar 1978 : van links naar rechts: Ham Jan Schuitema, Herman Maarsingh, Gerard Beusen, Jacques Schook (directeur), Bia Huizenga, Afke de Vries, Nettie van Riesen, Lammie Hadders.

Een ander aandachtspunt waren de stages. Het was spannend of de HBO-V voldoende stageplaatsen kon verwerven. In andere delen van het land bleek dat moeilijkheden te geven en te leiden tot strijd tussen de scholen. Het noorden was een redelijk afgebakend gebied en er bleek voldoende steun te zijn van de organisaties op het terrein van de gezondheidszorg om in de behoefte aan stageplaatsen voor de HBO-V in Groningen te voorzien. In het eerste jaar bleek dat geen probleem. Maar het was wel hard werken om alles goed geregeld te krijgen. Met name ook de begeleiding van de stagiaires was van fundamenteel belang voor het welslagen van de stages. Het probleem was wel het gebrek aan tijd voor de stagebegeleiding. En ook het begeleiden van deze groep studenten HBO-V stelde heel nieuwe en hoge eisen.

Vanaf het begin was duidelijk dat omgezien moest worden naar nieuwe huisvesting voor de te starten Academie voor Gezondheidszorg. De oplossing leek nieuwbouw te zijn. En het toeval wilde dat het nabij gelegen Diaconessenhuis een "lapje grond" te koop had aan de Bordewijklaan in Groningen Zuid. Daardoor konden al gauw de nieuwbouwplannen starten met aan de leiding de nieuwe Directeur

de heer Jacques Schook, die behalve een economische ook een technische achtergrond had. Dat kwam goed van pas en bleek ook zeer noodzakelijk om de bouw goed te laten verlopen.

Overleg over de nieuwbouw, links de heer Jacques Schook (directeur) in het midden de heer Henk Maring (administrateur)

Het was zeker dat de nieuwbouw niet gereed zou zijn vóór de start van de HBO-V. Daarom moest ook uitgezien worden naar tijdelijke huisvesting die de periode tot de nieuwbouw kon overbruggen. Er werd een schoolgebouw gevonden aan de van Ketwich Verschuurlaan, dat binnenkort zouden worden afgebroken.

Het jaar 1978, beginnen in een oude school

De HBO-V nam haar intrek in de oude school. Daarin moesten de lessen gegeven, een praktijklokaal ingericht en ook de staf HBO-V die zich steeds verder zou uitbreiden, moest hier een plek krijgen.

De HBO-V nam haar intrek in de school aan de van Ketwich Verschuurlaan in Groningen-Zuid

De staf HBO-V had een soort grote kantoortuin als werkruimte. Daar kon steeds een bureau bijgeschoven worden als er weer een nieuw staf lid bij kwam. De onderlinge communicatie verliep op deze manier vlot.

Van links naar rechts: Lammie Hadders en Harm Jan Schuitema, de eerste staffleden verpleegkunde in de "kantoorruimte".

De leslokalen waren klein voor een groep van 25 studenten, het was er in de zomer heet en de vloer van één van de leslokalen was in een zo slechte staat dat er tijdens de les bijna iemand doorgezakt is. Dat alles leverde overigens een heel speciale pionierssfeer op. Er was veel improvisatietalent nodig. Het eerste praktijklokaal werd bijvoorbeeld voornamelijk gevuld met spullen afkomstig uit het Diaconessenhuis in Groningen. Het was een boeiende tijd waarin hard gewerkt moest worden om steeds opnieuw op tijd klaar te zijn voor de volgende stap.

Het jaar 1979, verhuizen, verhuizen en bijna dakloos

Hoewel de nieuwbouw vorderde, was duidelijk dat er een overbrugging in de huisvesting moest worden gezocht. De oude school werd afgebroken en de nieuwe school voor de Academie voor Gezondheidszorg was nog niet klaar. Er werd met veel moeite een aantal ruimtes bij elkaar gesprokkeld om het onderwijs voortgang te kunnen laten vinden (zie bijlage E).

Les sociologie van de heer Henk Hammenga in de zaal van een kerkgebouw

De heer Jaap Lamminga geeft training sociale vaardigheden in het postkantoor

Ruimtes in een kerk, een speeltuingebouw en in een postkantoor werden betrokken. De docenten fietsten van hot naar haar en verhuizen hoorde er voorlopig bij.

Niet lang na de start moesten er natuurlijk weer nieuwe stafleden aangetrokken worden en nieuwe studenten geworven om ook in augustus 1979 weer met ruim 100 nieuwe studenten van start te kunnen gaan. In de eerste vier jaren van de HBO-V moest de aandacht verdeeld worden over de huidige studenten en de voorbereiding van een geheel nieuw cursusjaar waaronder het werven van nieuwe studenten en docenten. Vier jaar lang was er van alles dat voor het eerst gedaan moest worden. Het aantal studenten groeide snel en ook de staf. En dat gaf nog wel eens wat groeistuiptjes. Maar de HBO-V kwam goed van de grond, de stages verliepen positief en het veld van de gezondheidszorg in het noorden van het land opende geleidelijk aan de poorten voor de HBO-V'ers. Er werd wel met verlangen uitgekeken naar een eigen schoolgebouw met alle voorzieningen die nodig waren.

De heer Bob Ploos van Amstel samen met een aantal collega's aan het verhuizen.

In juni 1979 klonk er een noodkreet (zie bijlage F) omdat tijdelijke behuizingen weer verlaten moesten worden en er in juni nog geen onderdak was gevonden voor de 230 studenten die de HBO-V in augustus zou tellen. Maar het liep nog net goed af. Het eerste jaar kon tevreden afgesloten worden.

Het jaar 1980, de nieuwbouw

14 mei 1980, de opening van de nieuwbouw aan de Bordewijklaan in Groningen Zuid

Het gebouw werd feestelijk geopend met een draaiorgel, speeches, hapjes, drankjes en spelletjes voor de kinderen.

De eerste rij: van links naar rechts: mevrouw Locker de Bruijne (voorzitter bestuur), de heer Paulusma (Ministerie O&W), mevrouw Overbeke (inspectie), de heer Sytsemā (Ministerie O&W), de heer Wallage, wethouder, de Heer Baas (penningmeester bestuur) en de heer Brouwer (adjunct directeur ASCA)

Mevrouw Margreeth Locker de Bruijne, voorzitter van het bestuur geeft het woord aan de Heer Jacques Wallage, wethouder van de gemeente Groningen, bij de feestelijke opening van het gebouw 14 mei 1980.

Toen de nieuwbouw klaar was kwamen alle opleidingen voor het eerst in hetzelfde gebouw. Dat was even wennen vooral voor de Kader- en Docentenopleidingen en de opleidingen Maatschappelijke Gezondheidszorg. De HBO-V groeide groter en groter en bepaalde in toenemende mate de sfeer. Het was voor de leiding een voortdurend zoeken naar evenwicht en een eerlijke verdeling van schaarse tijd en schaarse ruimte. Ook was het belangrijk een goede en constructieve samenwerking tussen de verschillende afdelingen en tussen de afdelingen en de directie op te bouwen. Mevrouw Wil Slotemaker de Bruïne, stapte van de ASCA over naar de nieuwe Academie voor Gezondheidszorg en werd directiesecretaris. Mede dankzij haar niet aflatende inzet en precisie bleef alles op rolletjes lopen binnen de school.

Voor de HBO-V was het een verademing allemaal in één gebouw te werken, met eigen stafruimtes, werkgroepuimtes en alle verdere voorzieningen. En vooral niet langer verhuizen! Eindelijk een echt praktijklokaal en voldoende ruimte in de klassen.

De patiënt leren wassen in het nieuwe praktijklokaal

Het jaar 1981, de HBO-V krijgt groeistuijjes

Het derde jaar brak aan, de startproblemen waren opgelost, maar nu werd het zaak te stabiliseren en te verdiepen. En dan worden de tegenstellingen duidelijker: over de verantwoordelijkheden, de verdeling van taken, over de taakeenheden en de leseenheden, tussen verpleegkundigen en gedragswetenschappers, over medezeggenschap en inspraak. Maar het onderwijsprogramma kreeg zijn vorm, de stages waren georganiseerd, en de begeleiding was geregeld. Er waren inmiddels ruim 300 studenten in opleiding. Nog eenmaal een nieuwe lichter studenten erbij en nog een handvol nieuwe stafleden en de HBO-V zou “op sterkte” zijn.

Het jaar 1982, wel een diploma, geen werk

Aan het eindexamen namen 79 kandidaten deel (overgebleven uit een groep van 120 studenten die in 1978 als eerstejaars aan deze opleiding begonnen) Twee kandidaten kregen een uitgesteld examen en 11 moesten een herexamen doen. Twee kandidaten werden afgewezen.

Het werd een bijzondere diplomering. Niet alleen was het de eerste diplomering aan de Academie voor Gezondheidszorg in Groningen, maar ook voor het eerst tekende zich een dalende behoefte aan verpleegkundigen af. Was er steeds sprake geweest van een tekort, er leek nu een overschot aan te komen. Niet omdat er geen werk was, maar vanwege bezuinigingen. Niet alle gediplomeerden waren er zeker van dat ze snel een baan zouden vinden in de gezondheidszorg. Dat was een domper op dit feest van de eerste diplomering. De heer Jacques Schook hield hierover een emotionele speech. Er was sterke verontwaardiging over de bezuinigingen in de gezondheidszorg. Er was meer dan genoeg werk maar er waren onvoldoende banen. Dat lag niet aan de kwaliteit van de HBO-V'ers. Die hadden laten zien dat ze hun plaats in de gezondheidszorg konden innemen.

In 1982 volgen 400 van de ongeveer 750 studenten aan de Academie voor Gezondheidszorg de HBO-V. Ze komen vrijwel allemaal uit het noorden, waar ze ook de stages lopen.

5. Dertig jaar later, 2009

Er is veel veranderd. De school is gehuisvest in een riant gebouw aan het Eyssoniusplein in Groningen.

Foto school (*nog invoegen*)

Het gebouw aan het Eyssoniusplein in Groningen

Er zijn een aantal opleidingsvarianten bij gekomen, lectoraten zijn geïntroduceerd en de school is meer internationaal gaan werken.

In het najaar 2009 vond een reünie plaats ter gelegenheid van het 30 jarig bestaan van de Academie voor Verpleegkunde. Er waren interessante ontmoetingen tussen de mensen van het eerste uur en de studenten van toen. Veel van deze studenten bekleden inmiddels belangrijke functies in de gezondheidszorg en zijn daaruit niet meer weg te denken. Waar blijft de tijd. De ontwikkelingen gaan snel. En de mensen van nu hebben nauwelijks een voorstelling meer van de tijd van toen. Reden om het verhaal van die begintijd te reconstrueren op basis van de nog beschikbare bronnen.

Bronnen

Uit het persoonlijk archief van mevrouw B. Huizenga:

Documenten:

- Informatie over de Academie voor Gezondheidszorg en de HBO-V, Groningen, 1976
- Informatie over de HBO-Verpleegkunde te Groningen, Groningen, 1977
- Het ontstaan van de AGNN persoonlijk gezien, geschreven in 2009 door Bia Huizenga ten behoeve van de vastlegging van de geschiedenis van het ontstaan van de HBO-V in Groningen
- Over de signatuur van de toekomstige Academie voor Gezondheidszorg, samenvatting gemaakt in 2009 door Bia Huizenga ten behoeve van de vastlegging van de geschiedenis van het ontstaan van de HBO-V in Groningen

Speeches

- Speech door Bia Huizenga, ter gelegenheid van de officiële opening van de HBO-V op 11 september 1978
- Speech door Bia Huizenga, ter gelegenheid van de afsluiting van het eerste jaar, juni 1979

Krantenknipsels

Foto's

Uit het persoonlijk archief van mevrouw M. Locker de Bruijne :

Documenten:

- “Academie voor Gezondheidszorg Noord Nederland” uitgave van de redactie van de krant van het Academisch Ziekenhuis met een verslag van de opening van de nieuwe school en de teksten van de gehouden speeches

Krantenknipsels

Uit het persoonlijk archief van de heer J.J. Schook:

Speech ter gelegenheid van de eerste diplomering, juni 1982

Bijlagen:

Documenten:

Bijlage 1: samenstelling werkgroep HBO-V

Bijlage 2: samenstelling voorlopig bestuur

Bijlage 3: samenstelling bestuur

Bijlage 4: samenstelling voorlopige staf HBO-V

Bijlage 5: samenstelling leerplancommissie

Bijlage 6: samenstelling stagecommissie

Bijlage 7: samenstelling schoolwerkplancommissie

Bijlage 8: over de signatuur van de toekomstige Academie voor Gezondheidszorg, een samenvatting

Bijlage 9: samenstelling van de groep docenten van de HBO-V aan de start in 1978

Krantenknipsels:

Bijlage A: Te weinig doorstroming. AZG overweegt opleidingen verpleegkundigen te stoppen (1983)

Bijlage B: Groningen gepasseerd door “Onderwijs”, Trouw 18 november 1976

Bijlage C: Christelijke organisaties van binnenuit bedreigd, Nieuwsblad van het Noorden, 3 februari 1977

Bijlage D: Kamervragen o.a. van mevrouw Ginjaar-Maas, 15 november 1976

Bijlage E: Noodkreet 4 april 1979

Bijlage F: HBO-V opleiding in de nesten